

ไม่ประมาทในชีวิต

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิตนะ พวกเราประมาทในชีวิต ความประมาท เขาว่าความประมาทในชีวิตไง การเกิดเป็นคนเห็นใหม่ ได้การเกิดมาเป็นคนแล้วมันประมาทในชีวิต ชีวิตเรากว่าจะได้มานะ คำว่าประมาทหมายถึงว่า พอมันได้มาแล้วมันชินชากับความเป็นไปไง มันชินชากับชีวิต ชีวิตอยู่ไปสักแต่วันๆ หนึ่ง วันๆ หนึ่งนะในชีวิตเรา

เกิดมาเป็นคนนี่แสนยากเลย แสนยาก แต่มันไม่ยากอย่างไรทำไมคนมีมหาศาลเลย แต่จิตที่มันไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์นี่มันเวียนว่ายตายเกิด รออยู่นะ รออยู่ อย่างเช่นเวลาเราเช่นผีเช่นนาง ถ้าผู้ที่มีตาเห็นนะ จะเห็นผีเข้ามารับส่วนบุญนี้มหาศาลเลย รอรับ รอทับทรงอะไรนี่ รอกินแต่ของนี่นะ

พูดถึงว่าการเกิดเป็นมนุษย์นี่มันแสนยากตรงนี้ไง แต่เวลาที่ว่าเราชินชา เราเบื่อหน่ายไป วันๆ หนึ่งนะ ผัดวันประกันพรุ่งไป ความชินชาไป ความชินชาของเรานี่ประมาทแล้ว เพราะว่ามันไม่เห็นใจ

ที่ในชีวิตนี้มันของจริงหรือ ชีวิตนี้ของเล่นนะ ของเล่นของชั่วคราวไป ๘๐ ปี ๑๐๐ ปี มันต้องไปแล้ว มันไม่ใช่ของเรา ชีวิตนี้ไม่ใช่ของเรา ของยืม มันยืมมาเฉยๆ แต่พอยืมมา เราอยู่ในชีวิตเราแล้ว เราจะทำอย่างไรต่อไปไป เราจะสร้างสมมาให้มาเกิดเป็นมนุษย์อีก

อย่างเขาถามว่า “ทำบุญวันเกิดกับทำบุญวันปกตินี่ต่างกันอย่างไร?”

ต่างกันมากเลย ทำบุญปกติก็เหมือนคนประมาท ทำบุญไปวันๆ หนึ่ง มันทำบุญไป แต่ถ้าบุญวันเกิด วันนี้เราเกิดเห็นใหม่ มันก็เหมือนวันปีใหม่ วันเทศกาลไป วันเริ่มต้นของการทำคุณงามความดี

เราตั้งต้นทำอย่างนั้นได้ เหมือนกับเรารับราชการเหมือนกัน หน้าที่ใหม่ ตำแหน่งใหม่ เห็นใหม่ ขึ้นอยู่ ว่ารับตำแหน่งใหม่ มันจะขึ้นใจนะ

นี่คิดถึงวันเกิดไง วันเกิดเกิดเป็นมนุษย์ เห็นใหม่ วันเกิด เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนาด้วย คุณในเมื่อไทยเราแล้วดูทั่วโลกไป เรื่องของศาสนานี้มันมีสักเท่าไร แล้วพอเรื่องปฏิบัติเข้ามา เราเกิดเป็นชาวพุทธนะ เราเกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา แล้วเรายังฝึ ในการประพฤติปฏิบัติ พอฝึในการประพฤติปฏิบัติ เพราะอะไร เพราะเราเชื่อมั่น เราเชื่อมั่นจริง เรา เห็นความสุขหรือความที่ชวนขวยใจได้จริง

แต่นี้ทำบุญกันนี้ มันก็มีส่วนอยู่ ทำบุญแล้วบุญกุศล บุญกุศลเข้ากับ เห็นใหม่ ผู้ใดให้ทานไว้ มาก เกิดมาจะร่ำรวยมั่งมีศรีสุข เห็นใหม่ ผู้ใดมีศีล รักษาศีล เกิดมารูปพรรณสัณฐานจะเป็นคนสวยงาม ผู้ที่มีปัญญา ทำสมาธินี้มีปัญญา เพราะอะไร เพราะปัญญาเท่านั้นข้ามพ้นกิเลสใจ กิเลสนี้เอาสมาธิข้าม พ้นมันไม่ได้หรอก อะไรก็ข้ามพ้นไม่ได้ เราไปทำความสงบทำสมาธิ สมาธิก็เป็นสมาธิไปนะ สมาธิมี ความสุข ก็เหมือนคนที่ร่ำรวย คนมีเงินมีทอง ก็ต้องดีกว่าคนที่ไม่มีเงินไม่มีทองที่ว่าต้องทุกข์จนเงี้ยวใจ นี้เรามีเงินมีทองขึ้นมา เราก็มีเครื่องใช้สอยได้มาก

นี่ก็เหมือนกัน คนที่ทุกข์จนเงี้ยวใจ คือหัวใจมันเร่าร้อน มันก็ร้อนอยู่ เห็นใหม่ เร่าร้อนจนไม่มี ทางออก ทำความสงบขึ้นมาก็ได้ความสุข เห็นใหม่ เพราะว่าเหมือนกับคนมีเงินมีทองขึ้นมาใช้จ่าย แล้วปัญญาล่ะ? นี่มันละเอียดเข้าไปอีก ปัญญาเกิดขึ้นได้อย่างไร?

ถ้ามีปัญหา มีปัญหาตรงนั้น เห็นใหม่ ศรัทธาต้องมีปัญญา มันถึงจะทำให้เราผ่านพ้นไปได้ ศรัทธา ศรัทธาคือความเชื่อ มันก็เหมือนกับมีเงินแล้วใช้ถูกใช้ผิด นี่ศรัทธาก็เหมือนกัน ถ้าศรัทธาแล้ว ถ้ามีปัญหาคุณ คุณตั้งแต่ศรัทธาขึ้นมา มีสมาธิก็เหมือนกัน ถ้าสมาธิไม่มีปัญญา ไม่มีปัญญาเลือกไว้ก่อน เลย สมาธิพอเป็นสมาธิก็หลงไหลในสมาธิ

การทำสมาธินี้แสนยากนะ แสนยากตรงไหน?

ทำบุญร้อยหนพันหน ให้ทานนะ ถ้าวรกายศีลให้บริสุทธิ์หนหนึ่ง ศีลบริสุทธิ์นั้นมีบุญมากกว่า ทำทานถึงร้อยหนพันหน ฟังสิ! แล้วทำถึงจะมีสมาธิหนหนึ่ง เห็นไหม ถึงจะว่าทำทานร้อยหนพันหน เท่ากับทำศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ทำศีลร้อยหนพันหนให้มันบริสุทธิ์ ทำสมาธิหนหนึ่ง เห็นไหม สมาธินี้มีบุญมากกว่า มีบุญมากกว่าตรงไหน?

ตรงที่เราทำทานเข้าไป มันเป็นบุญกุศล แต่เป็นบุญกุศลที่เราจำได้ไม่ได้ไม่รู้ แต่ถ้าจิตเราสัมผัสสมาธิ มันจะค้ำค้ำมากเลย มันจะซึ่งใจมาก มันจะมีความสุขมาก มันจะปีติมาก แล้วคนเรามีสมบัติซ่อนไว้ที่ไหน เวลาจนตรอกขึ้นมามันก็เอาสมบัตินั้นมาใช้ จิตนี้ก็เหมือนกัน เวลามันทุกข์ยากขึ้นมา มันจะเอาอะไรมาใช้? มันก็วิ่งเข้าหาไอ้ตรงความเคยสงบนั้นเข้ามาใช้ไหม?

นี่มันถึงว่ามันฝังใจ ใจ อริยทรัพย์อยู่ที่ภายในของใจ ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ เห็นไหม ข้างนอกนี้มันตกน้ำตกอะไร เขาปล้นเขาจี้อะไรมันยังเป็นไปได้ นี่ทำจิตให้สงบขึ้นมา นี่มันถึงว่าไม่ประมาทใช้ไหม?

แล้วกว่าเราจะเชื่อมั่น กว่าเราที่ว่านรกมี สวรรค์มี แล้วกว่าเราจะประพฤติปฏิบัติ แล้วประพฤติปฏิบัตินี้มีความเพียรขนาดไหน ขาดเฉพาะความเพียร เห็นไหม สักแต่ว่าทำไปวันหนึ่งๆ อาจารย์สอนไว้ตลอดว่า “ต้องเป็นคนไต่ตรองใคร่ครวญ ต้องเปลี่ยนอุบายตลอดเวลา ของกินทุกวันนี้มันชินชา”

การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน กำหนดทุกวันๆ มันชินชา นี่ทำสมาธิมันยากมันยากตรงนี้ ใจความประมาทของใจมันนอนเนื่อง เห็นไหม กิเลสนี้มันฝังใจ มันปิดใจอยู่ เหมือนกับของที่เราช้อนไว้ของเราเก็บไว้ มันมีของมาปกไว้จะมองไม่เห็น

ใจของเราเห็นไหม มันเป็นตัวใจของเรา ชีวิตนี้มันปกใจไว้ คนเราเกิดมามีกายกับใจ แล้วใจมันโดนปกไว้ก็กลัว เพราะอะไร? เพราะชั้น ๕ ที่เรากิดกันอยู่นี้ ชั้น ๕ นี่มันเป็นภพของมนุษย์เห็นไหม แล้วเทวดาเขาถือกันด้วยอะไร? พรหมเขาถือกันด้วยอะไร? เวลาสมาธิเขาถือกันด้วยอะไร? การถืออันนั้นถือภาษาใจ

แต่ไอ้ขั้น ๕ เรานี้มันใช้เฉพาะมนุษย์เรานี้ไง สมมุติอันนี้มันปกปิดใจไว้ เราถึงต้องทำสมาธิเข้าไปให้ถึงหลักของใจ เห็นไหม หลักศาสนาสอนลงที่ใจ ถ้าเราย้อน เราทำความสงบเข้าไป มันจะพ้นจากสัญญาเดิม พ้นจากที่เราคิดกัน พ้นอันนี้เข้าไป

ถึงว่าขั้น ๕ คือความคิด ความปรุง ความแต่งนี่เป็นโลกียะ แต่ทำความสงบเข้าไป พุทโธ พุทโธเข้าไป มันจะผ่านตรงนี้เข้าไป แต่ก่อนจะผ่านตรงนี้เข้าไป มันจะตกวงค์บ้าง มันจะลุ่มๆ ดอนๆ นี่จะตกใจมาก ที่ว่าทำสมาธิยากมันยากตรงนี้ไง ยากตรงปากทางเข้าสมาธิ ตรงปากทางเข้าความสงบนี้ยาก

ถ้าเข้าความสงบ ถ้าปากทางมันเข้าไปได้นะ แล้วเราพยายามทำให้มันชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้า-ออก เห็นไหม ความชำนาญในการเข้า-ออก ทำความสงบของใจเข้าไปหาตัวของใจ มันจะฝังอยู่ที่นั่น สมบัติจะซ่อนอยู่ในนั้น แต่โดนขั้น ๕ นี้ปกไว้ ขั้นคือความคิดเรานี้ไง ความยึดมั่นถือมั่นต่างๆ ความยึดมั่นถือมั่นความคิด ความผูกพัน นี่มันปกตัวใจไว้ นี่เป็นอาการของใจ ไม่ใช่ใจ เป็นเงาเห็นไหม เรายืนอยู่ เรามีเราถึงมีเงาของเรา เงาของเราที่เราวิ่งเต้น เราคิดกันอยู่ นี่เงาทั้งนั้นเลย ไม่ใช่ตัวจริง

นี่ถึงต้องทำความสงบ ศาสนาสอนตรงนี้ไง ถึงว่าไม่ประมาทในชีวิตไง ชีวิตนี้ของยืมมา เวลาตายไปนะ ถ้าเกิดเป็นเทวดาขั้น ๔ เพราะไม่มีร่างกายมนุษย์ เป็นกายทิพย์ เกิดเป็นพรหมขั้น ๑ มีแต่ตัวหัวใจล้วนๆ เลย ตัวที่เข้าสมาธินี้ เพราะเข้าสมาธิ ถ้าก่อนจะตายเราคิดตรงนั้น เราจะเกิดเป็นพรหมทันทีเลย นี่ผัสสาหาร ผัสสะคือความสัมผัสกันเกิดเป็นขั้นเดียวไง ความคิดนี้ขั้นเดียวเป็นพรหมแล้วพรหมกับเทวดานี้มันต้องสุขกว่าทางต่ำอยู่แล้ว นี่ใจถึงว่าทำบุญกุศลเพื่อ! เพื่อดำเนินไป บุญกุศล

นี่บุญกุศลอย่างนั้นมันก็ขับเคลื่อนไป ขับเคลื่อนมาในวัฏวน นี่หลักศาสนาสอนตรงนั้นนะ สอนว่าไม่ให้ประมาทในชีวิตไง พอไม่ประมาทก็ตรงนั้น เริ่มจากมีการทำบุญกุศลสะสมมา สะสมมาถึงได้มาฟังธรรม ฟังธรรมนะ ฟังธรรม ธรรมคือคำสั่งสอน คือกิริยาที่ชักนำให้หัวใจนี้ให้พ้นออกมาจากสิ่งปกคลุม

สิ่งปกคลุมนั้น ปกคลุมดีมันก็ดี ไปดี ปกคลุมไม่ดีมันก็ดีไม่ดี ก็ความคิดเราไง ความคิดดีก็พาเราไปดี ความคิดไม่ดีก็พา... นี้อยู่ที่ความคิดเกิดๆ ดับๆ ความคิดเหมือนแขกจรมา นีมันเกิดๆ ดับๆ ในหัวใจมันมาจากไหน?

ถ้ามีสติใช้ใหม่ แล้วก็ทำความสงบเข้าไป มันจะเริ่มเห็นตรงนี้ไง เห็นว่าความคิดมันเกิดมาจากไหน ความคิดนี้เป็นวัตถุอะไร นีพอไม่ประมาทในชีวิต เห็นใหม่ เริ่มทำเข้ามา ไม่ประมาทในชีวิต หมายถึงว่าทำบุญกุศลแล้วเราต้อง.. ก่อนนอนเราควรทำความสงบของใจ ให้ใจมีพื้นฐานเข้าไป

แล้วถ้าทำความสงบของใจ มีเขามาถามเมื่อวานนี้ เห็นใหม่ ชีวิตเขาลุ่มๆ ดอนๆ มากเลย เราเห็นอยู่ เพราะบ้านอยู่ข้างๆ บ้านนั้นแหละ ชีวิตเขาลุ่มๆ ดอนๆ มาตลอด เคยมีหมดแล้วก็หมดไป แล้วเขาก็ไปมีครอบครัวขึ้นมา ตอนนีเขามีปัญหา เขาทำความสงบของเขาเนะ เขาทำความสงบของเขา เขาบอกว่ามันวูบวาบมากๆ แล้วเขาก็มาหาเรา เราก็แก้ขึ้นไป

นี่บอกว่ามันจะตกวงค์ ถ้าไปเปรียบเหมือนสะพานมันมีคอสสะพาน ถ้ารถมันวิ่งผ่านคอสสะพานไปขึ้นสะพาน แล้วมันจะลงข้ามสะพานไปถนนอีกฝั่งหนึ่ง เห็นใหม่ จิตเราก็เหมือนกัน จิตของเราเนี่ยเวลาหัดทำสมาธิขึ้นมา มันฟังถึงคอสสะพาน มันจะเข้าถึงสมาธิถึงปากทางสมาธิ มันจะตกวูบวาบๆ ส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนี้หมดเลย นีมันเป็นปีติสุข ปีติเหมือนกัน

แต่ถ้าเป็นภวังค์ลงลึกไป มันจะเป็นภวังค์ เป็นพรหมลูกฟัก เป็นสมาธิชนิดหนึ่ง แต่มันไม่ใช่สัมมาสมาธิ เราต้องกำหนดจิตให้ดี จะผ่านพ้นข้ามถึงคอสสะพานนั้นข้ามไป จิตนี้จะข้ามจากคอสสะพานไป มันจะมีสติพร้อมใจ สตินี้ตั้งไว้ รั้งไว้ๆ ไม่ให้ตกคอสสะพานนั้น เราพยายามถมให้คอสสะพานนั้นเรียบแล้วเราข้ามขึ้นไป ไปทำสมาธิให้ได้ ทำความสงบใจให้ได้

เขาทำไปเรื่อยๆ บอกดีมาก เขาเคยบวชเคยเรียนมาด้วย เคยทำมา ไม่เคยได้ผล แต่เขามาทำพุทโธ พุทโธ พุทโธ เขาได้ผลนะ จิตนี้สงบมาก สงบมาก เขาก็มาคุยกับเรานะ เขาบอกว่าพวกน้องๆ เราทำไม่ได้อย่างเขาหรอก เราบอกอ้อจริง ทำความสงบมาก แล้วก็เสื่อมไป ฟังสิ! ทำไม่ได้อยู่ตั้งนาน หายไปนาน

เมื่อวานมา มาสารภาพเลยว่าเมื่อก่อนนี้ทำไม่ได้หรอก เพราะมีปัญหาในครอบครัว ปัญหาหรือปัญหานี้เป็นเรื่องปกติ แล้วพยายามจะฝืนทำใหม่ มีปัญหาในครอบครัว ฝืนทำใหม่ ทำใหม่ “ผมนั่งนั่งกำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธไป มันเห็นเป็น โครงกระดูกกลางๆ มันก็กลัวเหมือนกัน พอพุทโธ พุทโธไปเรื่อยๆ นะ มันเห็นเป็นหัวกะโหลกมาเลย ตานี้ โบนัส”

แล้วเราถามว่า “เป็นอย่างไร กิริยาเป็นอย่างไร”

“อู๋ ขนหัวนี้ตั้งหมด” แต่มันเป็นนะ มันสะเทือน ความที่สะเทือน เราไปเจอสิ่งใดที่ตื่นเต้นมาก มันต้องมีแสดงออก ทั้งๆ ที่สมาธินะ แล้วเขาบอก เขาคิดว่าเขาเป็นอุปาทาน เขาไม่กล้ามาหาเรา จนเขามาก็คืออยู่เนาะ มันไม่น่าจะใช่อุปาทานเพราะอะไร เพราะเขาพุทโธ พุทโธอยู่ตลอดเวลา พุทโธมีสติพร้อมอยู่ แล้วมันลอยมาให้เห็น ๒ หน ๓ หน เราบอกนี้ไม่ใช่อุปาทานหรอก ทุกคนอยากเห็นกาย นี่ไงคือการเห็นกาย

การเห็นกายคือเห็นจากภายใน ไม่ใช่เห็นจากตาเนื้อหรืออก นี่ตาเรากระทบกัน เห็นกายเห็นเฉยๆ เห็นจากตาภายในใจ มันจะเห็นเป็น โครงกระดูกแล้วมันจะตื่นเต้นมาก ขนพองสยองเกล้าเลยนะ คนพวกนี้จะมีวิธีพูดที่อาจหาญมาก เพราะมันไปเห็นเองจากภายใน แล้วมันจะพูดได้ตรง แต่ที่เขาไม่กล้ามาหาเรานี้คือคิดว่ามันจะเป็นอุปาทาน เขาไม่กล้ามา

ดูฟังสิ จิตมันเจริญแล้วเสื่อมไปๆ แม้แต่เราเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เราก็นอนใจอยู่ในภพของมนุษย์ พอเราไปเป็นนักบวชขึ้นมา เรามาเป็นผู้ปฏิบัติขึ้นมา เราก็นอนใจในการประพฤติกปฏิบัติของเรา เราต้องสร้างเหตุเข้าไปสิ นี่เขาสร้างเหตุของเขา เขาก็เจริญแล้วเสื่อม ไม่ใช่เขาได้เลยนะ เขานี้เป็นสมาธิ เขาก็เสื่อมจากสมาธิไป แล้วเข้าสมาธิไม่ถูก เราพยายามบอกเขา ก็เข้าไปได้ แล้วกำหนดพุทโธ พุทโธไป มันก็เสื่อมไป แล้วนี่ก็พุทโธไปอีก พุทโธไปอีก โดยที่เขาไม่ได้ตั้งใจอะไร เป็นกะโหลกเลยนะ กะโหลกลอยมา เราบอกนี้ที่ว่าเวลาเราฟังเทศน์กันไง สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน

วิปัสสนากรรมฐานหมายถึงว่า เราต้องเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม แล้วเราจับกาย เวทนา จิต ธรรมตั้งแล้ววิปัสสนาไป วิปัสสนาคือการวิเคราะห์ วิปัสสนาวิเคราะห์วิพากษ์ วิพากษ์วิจัยใน ความเห็นของเราให้เข้าใจในสัจจะความจริง สัจจะความจริงมันเป็นอยู่แล้วอย่างนี้

ชีวิตนี้ของอิม ร่างกายนี้ของอิม ทุกอย่างเป็นของอิมหมด แต่เราอิมมาแล้วเราจะรู้ไว้ เราก็ต้อง ถิ่นธรรมชาติไป จิตนี้ก็เหมือนกัน พอมันถือสถานะเป็นมนุษย์มันก็อิมขั้น ๕ มา แต่เวลาไปเสวยชาติ อื่นเสวยภพอื่น เป็นเทวดานี้มันก็ใช้สภาวะอันอิมอันใหม่ อิมอันใหม่ ความอิมใหม่มันปกของเก่าไว้ ตลอดเวลา การเกิดการตายของเรามันสะสมมานะ สะสมมาๆ นี่บุญกุศลวาสนาบารมีของคนไม่ เหมือนกัน นี่ความประพฤติปฏิบัติเข้าไปถึงไม่เหมือนกัน แล้วแต่อำนาจวาสนาบารมี

เทคโนโลยี มักจะอริยสังข์ของพระพุทธเจ้าอันเดียวกัน เข้าถึงทางเดียวกัน ถนนที่เข้า กรุงเทพฯ ทุกสาย วงแหวนนี้เข้ากรุงเทพฯ ได้เหมือนกัน นี่ก็เหมือนกัน วาสนาบารมีของคนถึงจะเป็น ทางเดียวกัน ถึงจะมักอริยสังข์ ถึงคำสอน ศีล สมาธิ ปัญญาเหมือนกัน สมถกรรมฐาน วิปัสสนา กรรมฐานเหมือนกัน แต่มันต้องเป็นปัจจัยตั้ง รู้จำเพาะตน ขนาดของตน พอดีของตน ความพอดีของ ตนนั้นจะเข้าไป เห็นใหม่

นี่ก็เหมือนกัน เขาว่า เขาเห็นแล้ว ให้เขาทำอะไรต่อไป นี่คือการเห็น เห็นใหม่ นี่คือการเริ่มต้น บาทฐานใหม่ บาทฐานที่ว่าถ้าเราจับต้องได้ บอกว่าให้กำหนดสมาธิเข้ามา อย่าไปเห็นตรงนั้น พอเห็น ตรงนั้น หนึ่งเขาตกใจ แต่ตกใจเขายังเห็นอยู่นะ เขาพยายามบดนิ้วหัวแม่มือเขา ให้เขามีความรู้สึก กลับมา นี่เขาดีตรงนี้ ดีตรงเขามีหลัก พยายามบดให้ความรู้สึกมันกลับมา เรียกสติกลับมาไง ไม่ให้ออกไป เห็นหัวกะโหลกเข้ามา เห็นภายใน

ถ้าเราไปเห็นผีเห็นสาว เราเห็นด้วยอารมณ์ข้างนอก มันมี ๒ ชั้น ๓ ชั้น มันไปกัทยเอาที่หลายชั้น ใจใหม่ กัทยเอาที่หลายชั้นนี้มันสะท้อนไม่ถึงใจ มันสะท้อนแค่ขั้น ๓ สะท้อนแค่ความรู้สึกของเรา แล้วสะท้อนมาก แล้วเป็นการส่งออก มันไม่สะท้อนถึงใจ แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธเข้าไป จิต เป็นความสงบเข้าไป มันผ่านกัทยเอาที่นี้เข้าไปแล้ว เห็นใหม่ ผ่านขั้น ๕ เข้าไปแล้ว

พอผ่านขั้น ๕ เข้าไป จิตมันก็เป็นตัวมันเอง มันเป็นเอกเทศ พอมันออกมาเห็นกาย มันเห็น สะเทือนถึงหัวใจของมัน สะเทือนถึงข้อมูลเดิมใจ ถึงจิตเดิมนั้น มันมีอาการต่างกัน แต่ขนพองสยองเกล้าเหมือนกัน แต่ความต่างกันด้วยสติสัมปชัญญะต่างกันมาก ความเห็นอันนี้มันสะเทือนถึงหัวใจใจ ถึงขนพองสยองเกล้า

ถึงบอกว่า “แล้วมันจะหลุดมือไป”

“ครับ เดียวก็หลุดมือไป” เพราะอะไร เพราะเราจึงจับต้องไม่เป็น เราถึงตั้งใจไว้ บอกว่าอย่าไปเสียใจมัน กำหนดพุทโธใหม่ กำหนดพุทโธ พุทโธไว้เป็นเครื่องรับ พุทโธนี้เป็นเครื่องรับ จิตนี้เป็นสมาธิขึ้นมา มันจะเห็นขึ้นมาได้ใหม่ ความเห็นขึ้นมาได้ใหม่มันจะหลุดมือไปอีกเพราะอะไร เพราะเหมือนกับคอสะพานนั้น เห็นใหม่ เราเข้าบาทฐาน เราเข้าปากทาง เรายังเข้าผิดเข้าถูกอยู่

ไอนี้ก็เหมือนกัน เราเข้าถึงวิปัสสนา ปากทางของวิปัสสนาคือการจับต้องเหตุและผลขึ้นมา วิเคราะห์วิจัย มันก็จะหลุดมือไป พอหลุดมือไป มันธรรมดาคนเราจะเก่งมาเลยเป็นไปไม่ได้ ทุกคนต้องผ่านการฝึกฝนมาก่อน แล้วมันจะเป็นงานขึ้นมา การเป็นงานขึ้นมานี้ค่อยจับต้องได้ แล้ววิจัยเข้าไปจะทำได้

นี้ว่าทำได้ตามหลักวิชาการ ตามหลักมัคคะอริยสังขัจฉริยะ แต่ก็อยู่ที่วาสนาบารมี ขนาดสมถกรรมฐานยังเจริญแล้วเสื่อมตั้งหลายรอบ แล้ววิปัสสนานี้มันวิปัสสนา มันเพิ่งจากคนเราธรรมดาที่ว่ามีสิ่งปกคลุมของใจอยู่ แล้วเราไปเห็นใจ แต่วิปัสสนานี้มันวิปัสสนาเพื่อให้สิ่งปกคลุมนั้นขาดออกไปนะ แต่ขาดมี

ขาดออกไป ขาดออกไปเพราะว่าความผูกพันของกิเลส ความผูกพันของสังโยชน์ระหว่างกายกับใจ ระหว่างที่ความผูกมัดกัน มันมัดกันอยู่ วิปัสสนาเรื่องของกายมันจะขาดตรงนี้ใจ แต่ขาดแล้วมันก็ยังสื่อกันได้ ยังมีเหมือนเดิมอยู่ พระพุทธเจ้าก็ขาดหมด แต่พระพุทธเจ้าทำไมยังสื่อได้ ขาด! ขาด หมายถึงว่า สิ่งที่มีมันเกาะเกี่ยวกันไว้ที่มันเป็นยางเหนียวนี้ขาดออกไป ขาดแล้วมันยังสื่อกันเหมือนเดิม วิปัสสนาเป็นอย่างนั้น วิปัสสนาเพื่อจะชำระล้างมันใจ

มันถึงยากกว่าการผ่านเข้าไปเฉยๆ ใจใหม่ สมานี่ผ่านเข้าไปเฉยๆ ผ่านขั้น ๕ เข้าไปเพื่อความสงบ แต่อันนี้ผ่านเข้าไปแล้วเอาความสงบนั้น เอาความเห็นนั้น เอาปัญญาที่วิเคราะห์วิจักษณ์ออกมาอีกทีหนึ่ง วิเคราะห์วิจักษณ์ เราเข้าไปในถ้ำแล้วเราออกมาวิเคราะห์วิจักษณ์ปากถ้ำ ทำลายปากถ้ำนั้น ออก มันก็สว่างออกหมด เห็นใหม่ นี่สังโยชน์ขาดขาดอย่างนั้น

นี่เขาทำ เห็นความเจริญกับความเสื่อมของเขาหลายรอบเพราะเขามาหาบ้อย เขาทำของเขาขึ้นมาเรื่อย แล้วก็คุยกับเขาไปเรื่อย เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม แต่ถึงจุดหนึ่งเขาก็เกาะได้ แล้วเกาะได้จริงๆ จริงๆ แล้วเป็นปัจจัยตัดตั้ง เขาเห็นจริงด้วย

นี่ย้อนกลับมาเราไง เราถึงมาคิดถึงพวกเรามันประมาท มันประมาทกันเกินไป มันนอนใจ ความนอนใจคือความประมาท อยู่กับอาจารย์มา อาจารย์จะทำอะไรให้กระฉับกระเฉงนะ ทำอะไรให้รวดเร็ว ให้คล่องแคล่วว่องไว เพื่อจะมาตรงนี้ไง ห้ามนอนใจทุกๆ เรื่อง ต้องสติใหม่ สัมผัสปัญญาใหม่ ต้องความเห็นใหม่ ต้องความพยายามวิเคราะห์ใหม่ ใหม่ตลอดเวลา

พอใหม่ขึ้นมาแล้ว มันจะเข้าไปลึกซึ่งเข้าไปเรื่อยๆ ลึกซึ่งเข้าไปเรื่อย ถ้าเก่าแล้วมันก็นอนจม มันดินพอกหางหมู เห็นใหม่ พอกจนมันจะยกหางมันไม่ไหว นี่มันความกิเลสเรา ความมั่งง่าย ความเห็นของเรามันพอกใจเราจนคิดอะไรไม่ออกใจ เห็นใหม่ ถ้าความคิดใหม่มันจะเลาะตรงนี้เข้าไป เลาะเข้าไป แล้วเราจะว่าชีวิตนี้มีค่า

เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วยังได้เกาะเอาสมบัติติดมือเราไปไง เกิดมาตายหมด ตายแล้วต้องเกิดหมด เว้นไว้พระอรหันต์ เกิดมาแล้วต้องตายเหมือนกัน แต่ตายแล้วไม่เกิดอีก การเกิดคือชาติปี ทุกๆ ชาติเป็นความทุกข์อย่างยิ่ง การเกิดพ่วงมาแต่ความทุกข์ทั้งหมด ถ้าไม่มีการเกิด ความทุกข์จะไม่มีเลยแม้แต่อนุเดิว เห็นใหม่ ถึงว่าเราทำได้ในศาสนานี้ ถึงจะได้ไม่เป็นผู้ที่ประมาทในชีวิตของเราเองใจ เอวัง